

Johannes Linthorst Homan, Wat zijt ghij voor een vent

Source: LINTHORST HOMAN, Johannes. Wat zijt ghij voor een vent, Levensherinneringen van Mr. J. Linthorst Homan. Assen: Van Gorcum & Comp.B.V., 1974. ISBN 90 232 1115 4. (Ons XXste eeuwse verleden - NR. IX). p. 214-219.

Copyright: (c) 1974 Koninklijke Van Gorcum & comp. B.V., Assen

URL:

http://www.cvce.eu/obj/johannes_linthorst_homan_wat_zijt_ghij_voor_een_vent-nl-7fc500b2-5054-4177-a6b3-0f6a7b8cb5b8.html

Date de dernière mise à jour: 05/11/2015

Johannes Linthorst Homan, *Wat zijt ghij voor een vent*

[...]

Het rapport-Spaak werd snel gepubliceerd en verspreid. In het algemeen was de reactie gunstig. Ik herinner mij heel positieve besprekingen in de Europese Beweging.

De zes regeringen namen nu enige tijd om zich voor te bereiden op hun definitieve conferentie welke was vastgesteld op mei 1956, in Venetië.

Elk der zes ministers van buitenlandse zaken reisde eind mei naar Venetië met een delegatie. En met bezwaren en eisen. Vergaderd werd in het prachtig gerestaureerde 'Centro di Cultura e Civiltà della Fondazione Giorgio Cini' op het eiland San Giorgio. De Italiaanse regering had voor elke minister een klein marinevaartuig beschikbaar voor zijn passages naar en van het eiland San Giorgio en voor uitstapjes. Het was een stralend mooie dag. De laguna en in de verte de eilanden zagen er verleidelijk uit. Zo werd het maar een korte conferentie. Het rapport-Spaak werd goedgekeurd, al had ieder iets op te merken. Besloten werd tot onderhandelingen tussen zes ambtelijke delegaties, weer onder Spaak's nu zo beproefde leiding, ter redactie van de twee verdragen. Daarna zou men dan wel verder zien. Intussen zou ook aandacht worden gegeven aan een pas nu opgekomen Frans verlangen tot regeling van de verhoudingen met verbonden overzeese landen en gebieden. Hoofdzaak was dat het vandaag snel ging. En toen vertrok ieder met zijn delegatie en met de dames, in zijn eigen motorboot, naar het eiland Torcella.

Ik herinner mij een gesprek op dat eiland met de daar toevallig aanwezige oud-president der Verenigde Staten van Noord-Amerika, Harry Truman, die zijn vreugde uitte over het succes waarvan men hem vertelde. Hij was zeer geporteerd voor Europese integratie, gelijk de generaal Dwight Eisenhower het in zijn Parijse dagen bij de NAVO was geweest - en bleef.

Die avond was er aan het diner een feestelijke stemming. De volgende ochtend droeg minister Beyen mij op de Nederlandse ambtelijke delegatie te gaan leiden welke nu onder Spaak's voorzitterschap verdragsteksten zou gaan maken voor de EEG en Euratom.

Dat werden nu zware maanden in het kasteel 'Hertoginnedal' bij Brussel, een op de plaats van een oud nonnen-klooster opgetrokken ruim gebouw, maar totaal verwaarloosd, en in de winter ijszig kil.

Mijn ambtelijke delegatie kreeg een prettige samenstelling. Directeur-generaal Eschauzier had zich bereid verklaard de zaken van Euratom te verzorgen; de coördinatie tussen dat moeilijke werk en dat voor de EEG liep vooral dank zij hem steeds vlot. Voor de institutionele-juridische formuleringen deed mr. W. Riphagen van 'het Plein' goed werk. Secretaris van onze delegatie werd mr. M.H.J.C. Rutten, die ik uit de Europese Beweging goed kende. Hij was een der briljante jonge katholieken die na de oorlog door buitenlandse zaken waren 'aangetrokken'.

Onze delegatie begon elk dagprogramma met het lezen van het dagelijkse rapport dat de vorige avond was geredigeerd door hetzij Rutten, hetzij door mij. Dan gingen wij de onderhandelingsagenda voor de dag na en verdeelden wij onze taken voor de verschillende werkgroepen. Dan werd er onderhandeld gedurende de rest van de ochtend, de gehele namiddag, en vaak ook des avonds. De maaltijden werd meestal besteed voor verder onderling contact of voor ontmoetingen met afgevaardigden van andere landen. In opdracht van Den Haag gaf ik dan waar mogelijk laat in de avond mondeling een overzicht aan de heren D. Roemers, afgevaardigde van de Nederlandse vakverenigingwereld en drs. A. Rom Colthoff van de werkgeversorganisaties, die, zijnde niet ambtelijk, geen lid onzer delegatie konden zijn. Verder in de nacht werd dan nog veel geschreven, tot schrik van mijn vrouw die van al dat 'getik' in onze hotelkamer, nu reeds sinds 1952, langzamerhand genoeg begon te krijgen.

De hoofden van de vijf andere ambtelijke delegaties waren voor België, Luxemburg, en de Duitse Bondsrepubliek de reeds genoemde Snoy et d'Oppuers, Schaus, en Ophuels; voor Frankrijk hetzij staatssecretaris Maurice Faure, hetzij de oud-secretaris der OEEB, Robert Marjolin; en voor Italië soms de

reeds genoemde Benvenuti, soms de oud-vertegenwoordiger bij de OEES, ambassadeur Attilio Cattani, soms staatssecretaris Badini-Confalonieri.

Maurice Faure - de latere voorzitter van de Europese Beweging - was een overtuigd Europeaan, maar hij zat wat moeilijk, want zijn instructies waren vaak enger dan zijn overtuiging en dan de instructies van de anderen rond de tafel, en dan kon hij met de warme gemoedsbewogenheid van de man van de Midi hartstochtelijk pleiten voor het Franse standpunt. Hij had in eerdere jaren in de Franse nationale vergadering algemeen als 'groot' erkende Europese redevoeringen gehouden, en het was nu duidelijk dat hij zich geremd gevoelde dat hij het niet ook hier nú kon doen. Wij mochten hem allemaal graag, en hij ontzag zich niet die persoonlijke snaren te bespelen. Marjolin was een totaal andere figuur. Hij had zich in een nijver leven opgewerkt tot de grote deskundigheid welke hem tot de eerste secretaris-generaal der OEES had gemaakt - waaruit hij inmiddels was afgetreden - en hij gebruikte - terecht - zijn deskundigheid voortdurend. Van hem hoorden wij geen ontroerde redevoeringen als van Faure, van hem hoorden wij nuchtere uiteenzettingen van wat Parijs zakelijk nodig achtte.

Cattani en Badini-Confalonieri hadden beiden vertrouwen in de Europese toekomst. Vooral Cattani was een bekwaam onderhandelaar, onvermoeibaar in de talloze persoonlijke gesprekken welke hij met ieder onzer steeds hield.

Omdat er zo veel tegelijkertijd aan de orde was, vormde Spaak reeds dadelijk een redactiegroep. Voornaamste figuur daarin was - hoe kon het anders? - de vlijmscherpe Pierre Uri; verdere leden waren de reeds genoemde Hupperts en de Duitser H. von der Groeben. Daardoor kwam er steeds een voortdurend verbeterd stel teksten. Deze groep redigeerde tevens de periodieke compromis-voorstellen van Spaak, waarover dan hetzij leden van deze groep, hetzij Spaak zelf meestal de zes delegatieleiders individueel raadpleegden, althans waarschuwden, voordat het stuk ter onderhandelingstafel kwam.

Hoe Spaak het heeft klaargespeeld naast zijn Belgische ministerschap en zijn burgemeesterschap van een der Brusselse gemeenten, niet alleen ons werk te leiden, maar ons steeds weer van nieuwe gedachten te voorzien, was zijn geheim. Hij had toen een robuuste fysiek. Maar de zondagen waren hem heilig, vooral omdat hij dan naar zijn voetbalwedstrijd 'moest'. Ik herinner me hoe hij toch eens een volle zondag gaf aan het zoeken van een compromis tussen de Duitse staatssecretaris Hallstein en mij, over diepgaande verschillen tussen onze twee landen op verkeersgebied. Wij zaten in een 'bistrot' aan het prachtige marktplein van Brussel. Toen er eindelijk een overeenstemming was bereikt waarover Hallstein en ik - de bekwame afgevaardigde van waterstaat, R. Zwanenburg vergezelde mij - onze regeringen zouden raadplegen, zei Spaak dat hij blij was met dat compromis, want de rekening in het restaurant was hoog opgelopen. De volgende dag kon ik hem melden dat Den Haag accoord ging, mits de Bondsrepubliek en de vier andere landen dat ook deden. Doch Bonn deed het niet, en lachend belde Spaak mij weer op: 'Vindt ge niet dat Hallstein nou die rekening moet betalen?' Spaak, een der beste gastheren van alle, kon vaak van die olijke momenten hebben waardoor hij ieder aan zich bond, onbewust. Ik herinner me een ander voorbeeld van Spaak's karakter. Het was al laat in de avond, maar wij hadden besloten die nacht door te gaan. Op een moeilijk punt deed Spaak een voorstel tot een compromis, waarop ik van mij af beet. Ik gevoelde wel dat mijn woorden er in het Frans wat érg hárd uit kwamen, maar zij vielen er nu eenmaal zo uit. Spaak werd woedend, droeg de leiding over aan Snoy, en verliet de kamer, de deur achter zich dichtslaan. Ik vroeg aan zijn kabinetschef, Rothschild, of hij dacht dat ik nog gelegenheid zou krijgen mijn opmerking uit te leggen, waarop hij zei dat Spaak wel zou terugkomen, maar 't zou wel een uurtje duren. Het duurde langer. Toen Spaak weer binnenkwam vroeg ik het woord. 'Gij?' zei Spaak, 'nooit'. Dat zou de zaak niet eenvoudiger maken. Maar hij ging voort, zeggende dat hij weigerde mij het woord te geven vóórdát hij van zijn kant had gezegd hoezeer het hem speet driftig te zijn geworden, want wel had ik mij wat fors uitgedrukt, maar ik was nu eenmaal een 'enfant terrible', en bij nadenken had hij ingezien dat ik gelijk had gehad. En toen minister-president Drees hem later eens vroeg of Spaak en ik het ooit met elkaar aan de stok hadden gehad, zei Spaak 'Wij? Nooit'.

Doch ook geheel los van deze trekken vond ik Spaak een der allergrootste 'Europeanen' die ik heb gekend. Hij was als parlamentslid een uitstekende eerste voorzitter geweest van de raadgevende vergadering van de Raad van Europa, tot hij in 1951 na een scherpe discussie met een Franse nationalist die functie had

neergelegd om in de arena te gaan strijden. In 1952 was hij de eerste voorzitter geworden van de parlementaire vergadering der EGKS, en van de 'assemblee ad hoc' voor het Europees statuut. Fel kon hij uitschieten als iemand vergat dat hij in besprekingen zat over de verdragsteksten voor gemeenschappen en de dingen stelde zoals men het zou doen in een bilaterale handelsbespreking. Spaak was diep doordrongen van de noodzaak van een stevig accoord tussen de 'Zes', op de basis van zijn rapport, en hij wilde geen 'marchandages'.

Welke is nu voor mij de voornaamste ervaring geworden welke ik in dit werk heb opgedaan?

Ik geloof dat het deze is: de moeilijkheid van het afwegen van wat er is tegen wat er moet komen, het vergelijken van de korte met de lange termijn.

In de snel veranderende wereld was het voor ons land noodzakelijk, tijdig een weg te vinden die zou leiden naar drie grote doeleinden: een vol profijt van de mogelijkheden van schaalvergroting binnen Europa, een geïntegreerd Europa waarbinnen wij constructief zouden kunnen medewerken aan verbetering der algemene levensomstandigheden, en via een ook politiek geïntegreerd Europa een invloed in het wereldgebeuren als wij op ons eentje — of zelfs met een geslaagde Benelux — niet konden hopen te hebben. Maar niemand kon bewijzen dat dit bereikbaar was, noch, a fortiori, hoé het zou moeten worden bereikt. Was daarover reeds in 1953 verschil van mening geweest, ook nu, zelfs bij een volle afwerking van de waslijst van Messina, bleef alles een gelóven, een overtuigd zijn. Meer kon het niet wezen. Wél was zeker dat er veel zou veranderen.

Ik hoop dat het duidelijk is wat ik bedoel? Ik doel op de moeilijkheid dat wie zó overtuigd waren, alleen maar konden argumenteren met een 'Europa' dat er niet wás, tegenover bezwaren van hen die verdedigden wat er wél was: diep in het bestáánde gevestigde belangen. Wie de lange termijn verdedigde tegen bezwaren op de korte termijn, legde het vaak af, hoé sterk zijn overtuiging dan ook mocht zijn dat zijn visie, ofschoon als visie per definitie riskant, het wagen waard was.

Zo was wat men nodig achtte, niet altijd haalbaar.

Had ik in Brussel interessant werk onder de leiding van Spaak, ik had over Den Haag niet te klagen. Zeker, er waren vaak meningsverschillen, maar die zijn er altijd, en zeker in een ommekeer als hier gaande was, doch van der Beugel speelde het steeds knap en snel klaar mij te voorzien van waar nodig aangepaste instructies, of van de opdracht voet bij stuk te houden. Ik heb onderhandelaars van andere regeringen vaak voor heel wat grotere moeilijkheden zien staan dan ik stond. Op het bekende probleem der coördinatie tussen onderhandelingsfront en opdrachtgevers ga ik hier verder niet in.

[...]